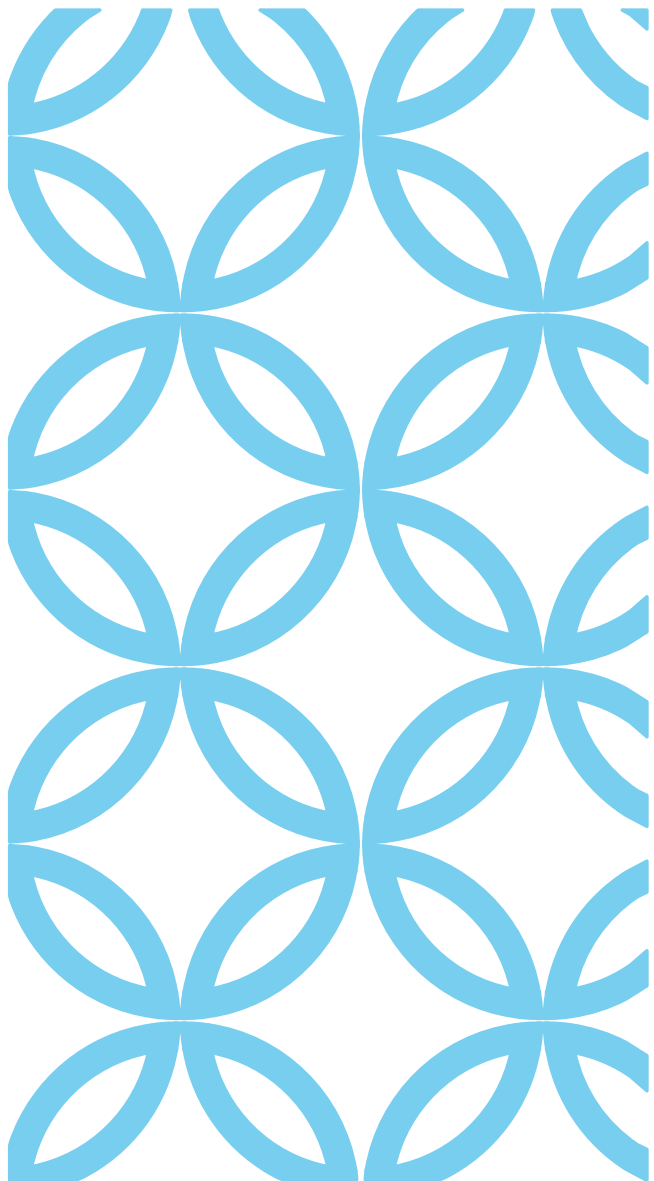

KSIĘGA KAPŁAŃSKA

Mazenodianum 2023–2024

dr Mateusz Krawczyk

NAZWA, TREŚĆ, KOMPOZYCJA

- Torat Qohanim
(Podręcznik Kapłański)
- Sefer Qohanim (Księga Kapłańska)
- Liber Leviticus

ויקרא LEVITICUS

1 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: ט
 2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַיהוָה מִן־הַבְּהֵמָה וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קִרְבְּנֵיכֶם: ד פסוק מן מן ומז
 3 אִם־עֲלָה קִרְבְּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבֶנּוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל ז ר"פ בסיפ

PODZIAŁ

Rdz 1-11 – Prehistoria

Rdz 12-50 – Dzieje patriarchów

Wj 1-15 – Wyjście z Egiptu

Wj 16-40 – Droga przez pustynię, Przymierze na Synaju, Prawo

Kpł-Lb 10,10 – Prawo

Lb 10,11-36 – Wędrówka do ziemi obiecanej

Pwt – Drugie Prawo

PODZIAŁ

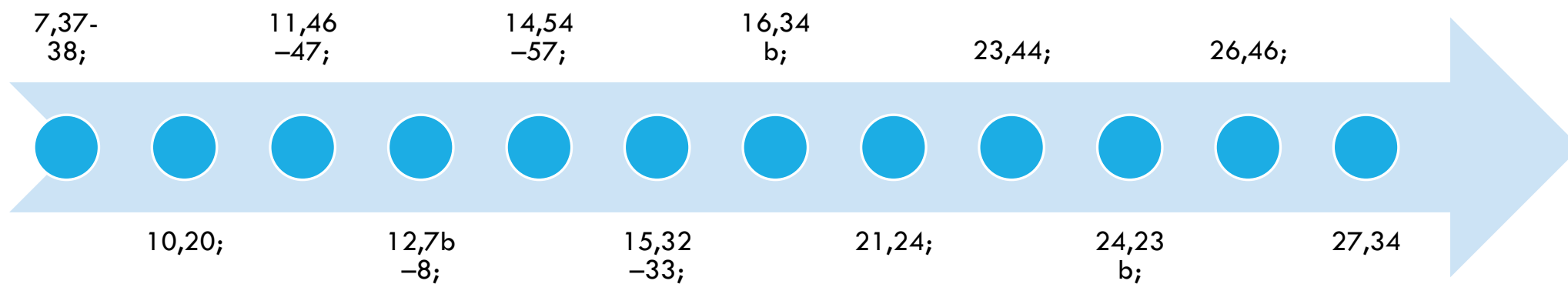
1. Kpł 1-7: rozporządzenia dotyczące ofiar;
2. Kpł 8-10: ustanowienie kapłanów i zapoczątkowanie kultu;
3. Kpł 11-15: rytualna czystość i nieczystość;
4. Kpł 16: Dzień Przebłagania;
5. Kpł 17-26: Kodeks Świątości;
6. Kpł 27: śluby i dziesięciny.

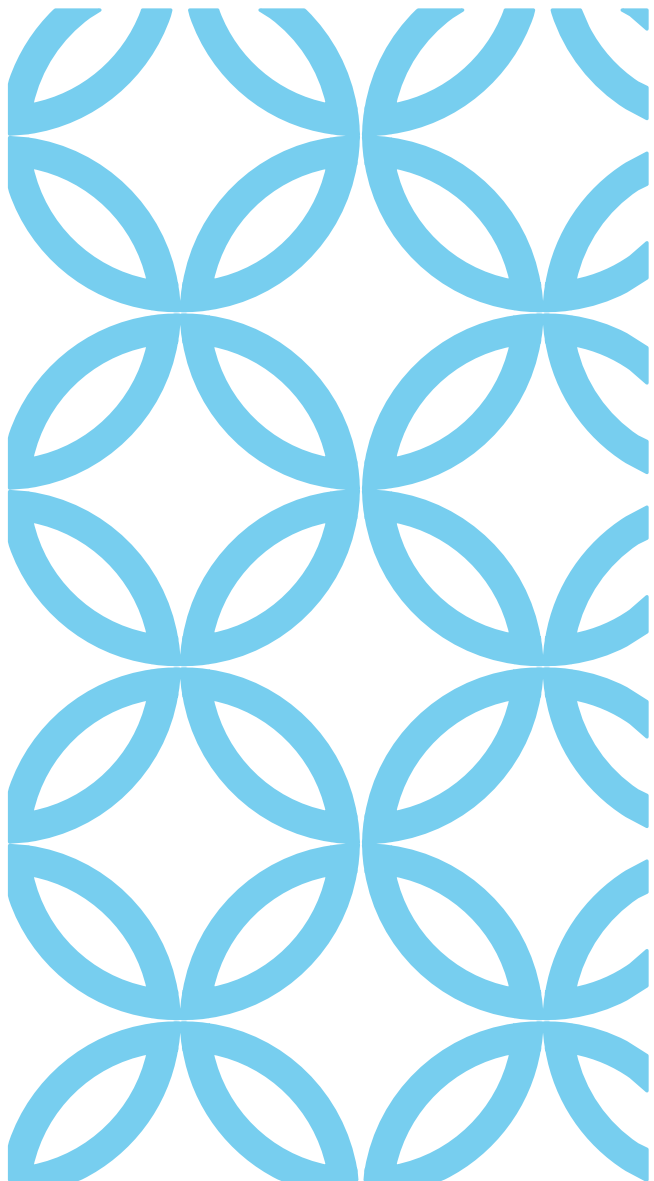
CZĘŚCI NARRACYJNE

1. ustanowienie kapłanami Aarona, brata Mojżesza, i jego synów (Kpł 8 – 9);
2. ukaranie Nadaba i Abihu (10, 1–17);
3. rytualny występki Eleazara i Itamara (10,16–20);
4. ukamienowanie bluźniercy (24,10– 23).

12 JEDNOSTEK; 36 ALUZI

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר

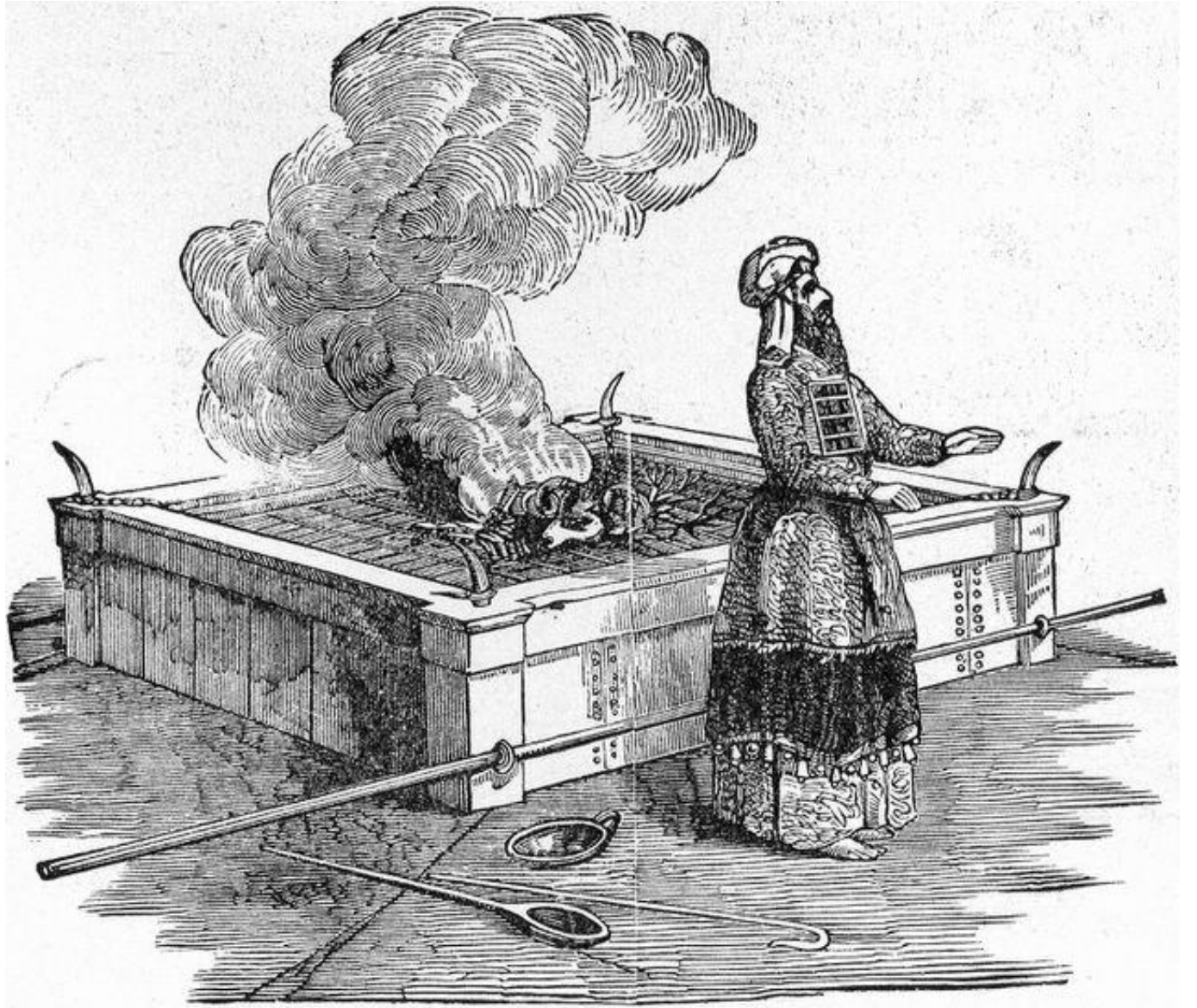
PRAWO OFIARNICZE

(KPL 1,1-7,3)

OFIARA CAŁOPALNEA (HEBR. 'OLAH)

To jest całopalenie, ofiara
spalana, miła woń dla Pana.
(Lev 1:9.13.17 BTP)

Położy rękę na głowie
żertwy, aby była przyjęta
jako przebłaganie za niego.
(Lev 1:4 BTP)

OFIARA POKARMOWA, OFIARA NIEKRWAWA (HEBR. MINCHAH)

składane z

- mąki (ww. 1–3),
- ciasta (ww. 4–10)
- oraz zboża bądź kaszy (ww. 11–16)

OFIARA BIESIADNA, OFIARA WSPÓLNOTOWA (HEBR. ZEBACH ŠELAMIM)

„oblatio pacifica” (Hieronim)

„ofiara zapokojna” (Wujek)

„ofiara biesiadna” (Łach)

16 Potem kapłan zamieni to wszystko w dym na ołtarzu, jako pokarm spalany, miłą woń dla Pana. Cały tłuszcz będzie dla Pana! 17 To jest ustawa wieczysta na wszystkie czasy i na wszystkie pokolenia, we wszystkich waszych siedzibach. Ani tłuszczu, ani krwi jeść nie będziecie!»! (Lev 3:16-17 BTP)

OFIARA ZA GRZECH, OFIARA PRZEBŁAGALNA (HEBR. CHATTA'T)

1 Jeżeli kto zgrzeszy przez to, że usłyszawszy zakłęcie i mogąc zaświadczyć o przestępstwie, które widział lub znał, nie uczyni tego i w ten sposób zawini,

2 albo jeżeli kto dotknie się czegoś nieczystego, na przykład padliny nieczystego dzikiego zwierzęcia albo padliny nieczystego domowego zwierzęcia, albo padliny nieczystego płazu, i nie uświadomi sobie tego, że stał się nieczystym i winnym,

3 albo jeżeli kto dotknie się jakiejś nieczystości ludzkiej, jakiegokolwiek rzeczy, która może uczynić nieczystym, i z początku nie uświadomi sobie tego, a potem spostrzeże, że zawinił,

4 albo jeżeli kto przysięga, mówiąc lekkomyślnie wargami, na zło albo na dobro, tak jak to bywa, że człowiek lekkomyślnie przysięga, i z początku nie uświadamia sobie tego, a potem spostrzeże, że zawinił przez jedną z tych rzeczy -

5 jeżeli więc kto popełni jedno z tych przestępstw, to niech wyzna, że przez to zgrzeszył.

(Lev 5:1-5 BTP)

OFIARA ZADOŚĆUCZYNIENIA (HEBR. 'AŠAM)

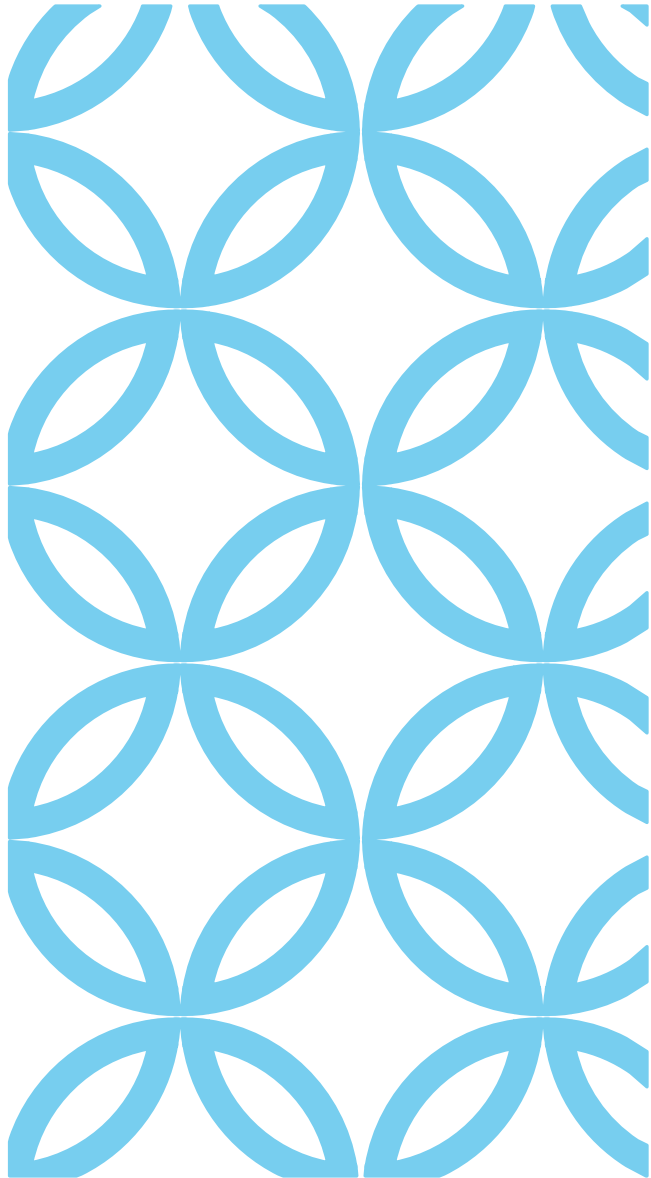
21 «Jeżeli kto **zgrzeszy i popełni nieuczciwość względem Pana** przez to, że zaprze się wobec bliźniego tego, co przyjął na przechowanie albo wziął w rękę jako zastaw, albo ukradł, albo wymusił na bliźnim; 22 albo jeżeli kto znalazł rzecz zgubioną i zaparł się tego, albo jeżeli złożył fałszywą przysięgę, dotyczącą jakiegokolwiek rzeczy, przez którą człowiek może zgrzeszyć - 23 otóż kto tak zgrzeszył i stał się przez to winnym zadośćuczynienia, powinien oddać to, co ukradł, albo co wymusił, albo co wziął na przechowanie, albo rzecz zgubioną, którą znalazł, 24 albo tę rzecz, co do której złożył fałszywą przysięgę - zwróci mianowicie całkowitą wartość tej rzeczy, dodając do niej jeszcze piątą część wartości. Powinien to oddać właścicielowi tego samego dnia, kiedy będzie składał ofiarę zadośćuczynienia. 25 Potem przyprowadzi do Pana jako swoje zadośćuczynienie baranka bez skazy, wziętego spośród drobnego bydła według twego oszacowania na ofiarę zadośćuczynienia, którą należy przyprowadzić do kapłana. 26 W ten sposób kapłan za niego dokona przebłagania wobec Pana, i będzie tamtemu odpuszczony jakiegokolwiek grzeszny czyn, który popełnił zaciągając winę». (Lev 5:21-26 BTP)

T. Brzegowy: „**Etyczna koncepcja grzechu** w jurydycznym tekście!”

tuarem p...
ratura z Ugarit. W eposie o *Kerecie* bóg El mówi do zbolalego króla: „Podnieś się, umyj swe ręce aż do łokci, swoje ręce aż do ramion i wejdź do zacisza swego namiotu. Weź w swą dłoń baranka ofiarnego, baranka ofiarnego w swą prawicę, weź z wszelkiego swego pożywienia [...]. Nalej wina do pucharu srebrnego, miodu do pucharu złotego i idź na szczyt bramy, wstąp na szczyt muru, wzniesź swe ręce ku niebu i złoż ofiarę bykowi El, swemu Ojcu, uczcij darem Baala, syna Dagona”. Potem Keret zgotował ucztę dla mieszkańców miasta.¹⁴¹

POCHODZENIE KULTU OFIARNICZEGO IZRAELA

Wytwór okresu [po niewoli babilońskiej](#)? Wytwór [czasów niewoli](#)?

PRAWO CZYSTOŚCI
(KPŁ 11,1-15,33)

זאת תורת

1. Zwierzęta czyste i nieczyste

- **To jest prawo** dotyczące zwierząt, ptaków i wszelkich istot żyjących, które poruszają się w wodzie, i wszelkich stworzeń pełzających po ziemi, abyście rozróżniali między tym, co nieczyste, a tym, co czyste, między zwierzętami jadalnymi a tymi, których jeść nie wolno». (Lev 11:46-47 BTP)

2. Nieczystość po porodzie

- **To jest prawo** dotyczące tej, która urodziła syna lub córkę. (Lev 12:7 BTP)

3. Nieczystość związana z chorobami skóry (+pleśń i grzyb na budynkach i ubraniach)

- **To jest prawo** dotyczące plagi trądu na ubraniu wełnianym albo lnianym, na wątku albo na osnowie, lub na jakimś przedmiocie skórzanym, aby je uznać za czyste lub za nieczyste». (Lev 13:59 BTP)

4. Rytuały oczyszczenia

- **To jest prawo** odnoszące się do wszelkiej plagi trądu i grzybicy, trądu ubrania i domu, nabrzmienia, wysypki i białej plamy, aby pouczyć, kiedy coś jest czyste, a kiedy nieczyste. **To jest prawo** odnoszące się do trądu». (Lev 14:54-57 BTP)

5. Nieczystość spowodowana „wyciekami”

- **To jest prawo** dotyczące tego, który cierpi na wycieki, i tego, który doznaje wylewu nasienia, a przez to staje się nieczysty, a także kobiety, która podlega miesięcznej nieczystości, i w ogóle mężczyzny lub kobiety mających wycieki, jak również i mężczyzny, który obcuje z kobietą nieczystą». (Lev 15:32-33 BTP)

HIGIENA CZY ETYKA?

Elementy powodujące zakażenie, rozprzestrzenianie się chorób itd.

Troska o intymność

Zdrowie

Odrębność od innych narodów

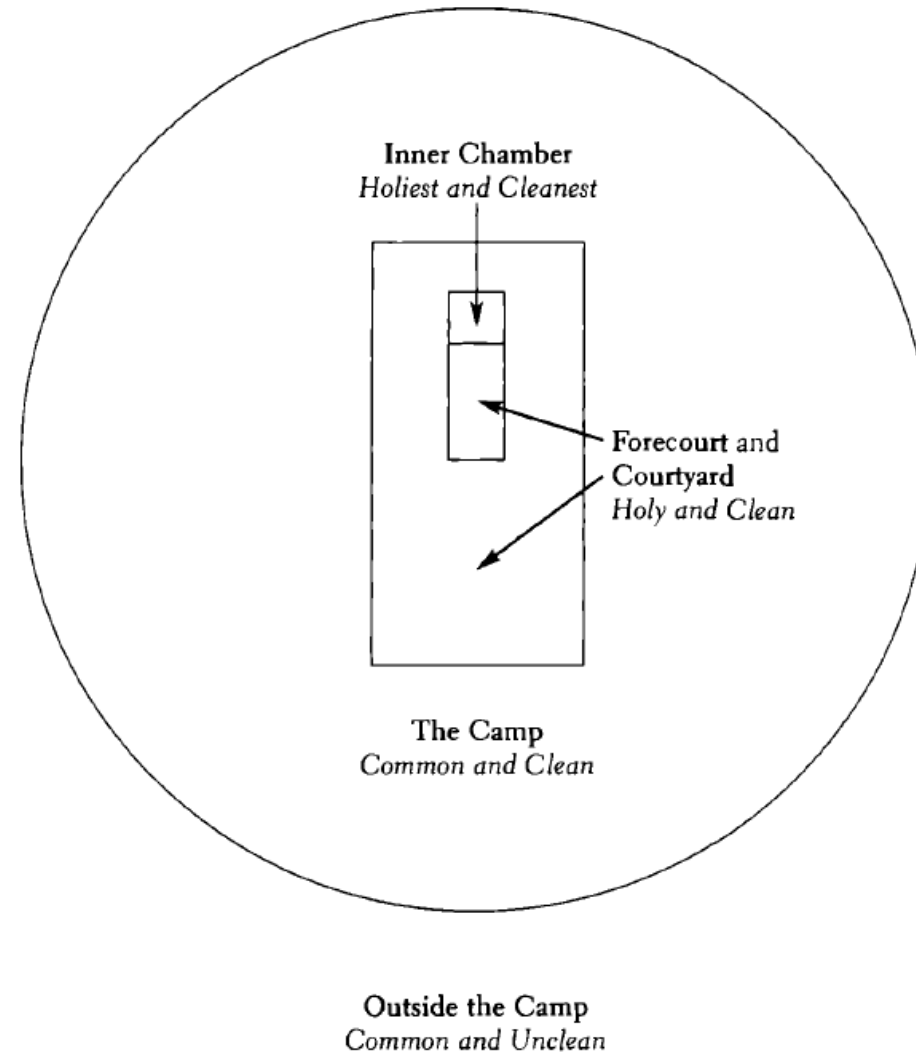
Szacunek dla stworzenia

KPŁ 15,31

Przestrzegajcie więc Izraelitów przed nieczystością, aby nie pomarli wskutek swojej nieczystości, bezczyszcząc **moje mieszkanie**, które jest wśród nich.

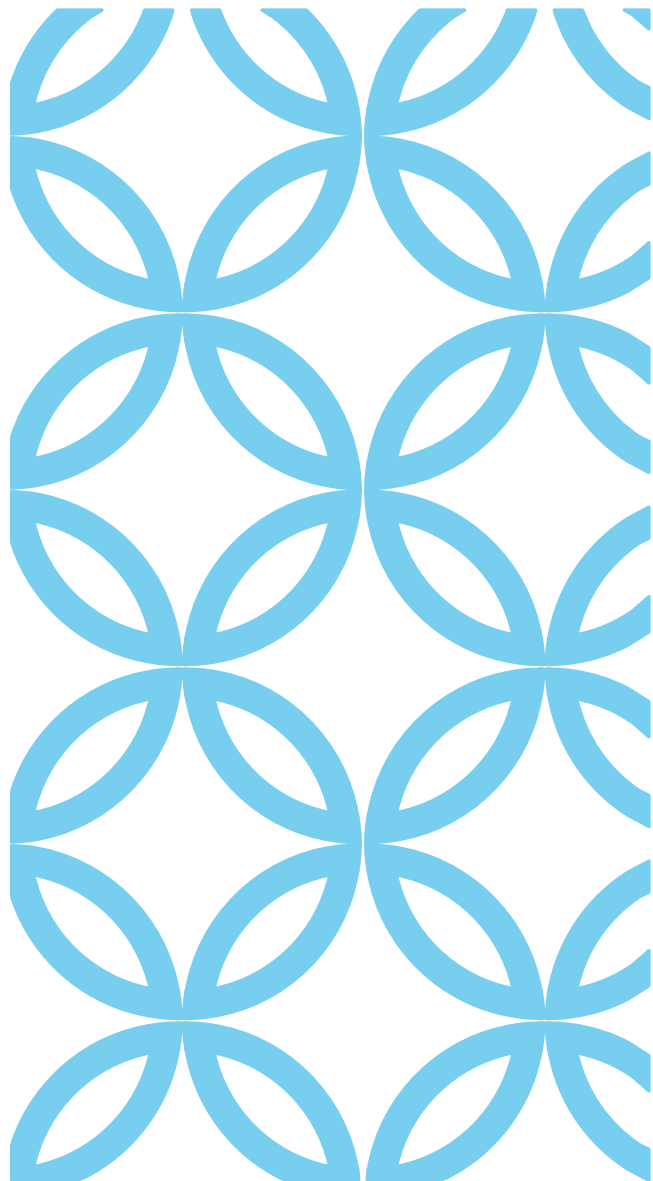

ŚWIĘTE
NORMALNE/ZWYCZAJNE
NIECZYSTE

Koester, Craig R. Hebrews: A New Translation with Introduction and Commentary. New Haven: Yale University Press, 2010, 120.

Figure 2. Clean and Unclean in the Camp of Israel.

**KODEKS ŚWIĘTOŚCI (KPŁ 17-26)
I TREŚĆ MORALNA**

NIE (TYLKO) FORMALIZM — ŚWIĘTOŚĆ BOGA

2 «Mów do całej społeczności Izraelitów i powiedz im: Bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty, Pan, Bóg wasz! (Lev 19:2 BTP)

7 Uświęćcie się więc i bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty. Ja, Pan, Bóg wasz! (Lev 20:7 BTP)

26 Będziecie dla Mnie święci, bo Ja jestem święty, Ja Pan, i oddzieliłem was od innych narodów, abyście byli moimi. (Lev 20:26 BTP)

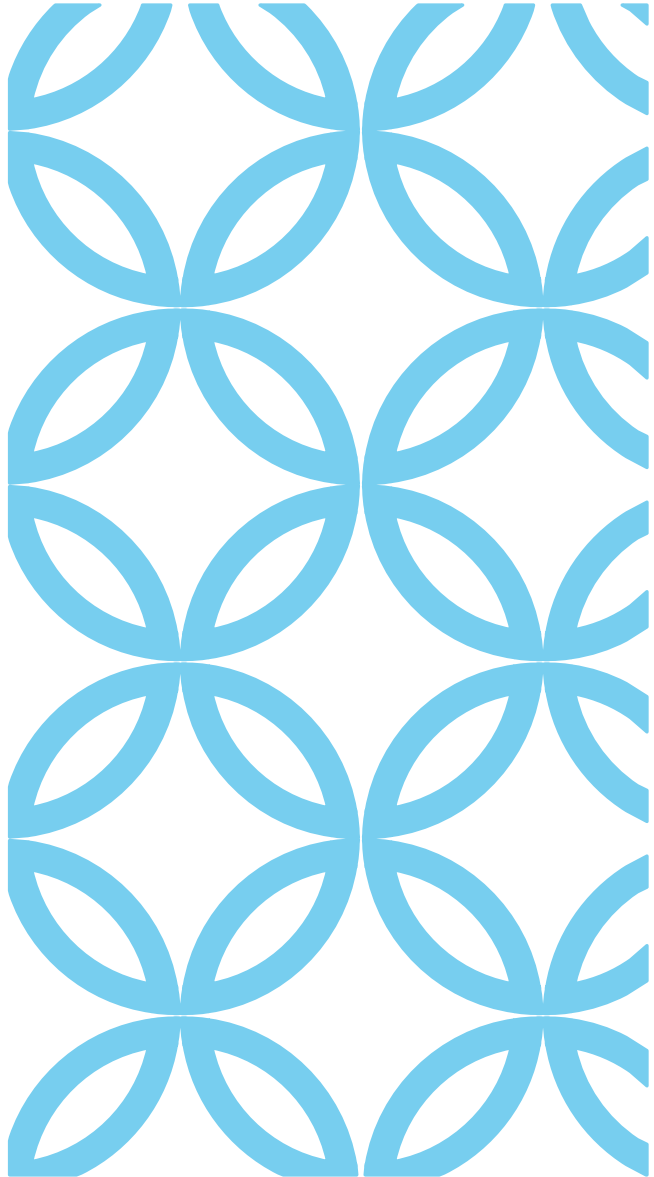
8 Będziesz go uważał za świętego, bo on ofiaruje pokarm Boży. Będzie święty dla ciebie, bo Ja jestem święty, Ja Pan, który was uświęcam! (Lev 21:8 BTP)

NAKAZY MORALNE

- Obowiązki wobec bliźnich, zakaz kłamania i kradzieży
- Obowiązki względem rodziców, słabych, starszych
- Życzliwość względem przybyszów

17 Nie będziesz żywił w sercu nienawiści do brata. Będziesz upominał bliźniego, aby nie zaciągnąć winy z jego powodu. 18 Nie będziesz szukał pomsty, nie będziesz żywił urazy do synów twego ludu, ale **będziesz miłował bliźniego jak siebie samego**. Ja jestem Pan! (Lev 19:17-18 BTP)

Będziesz miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił. (Deu 6:5 BTP)

**KSIĘGA KAPŁAŃSKA DLA
CHRZEŚCIJAN**

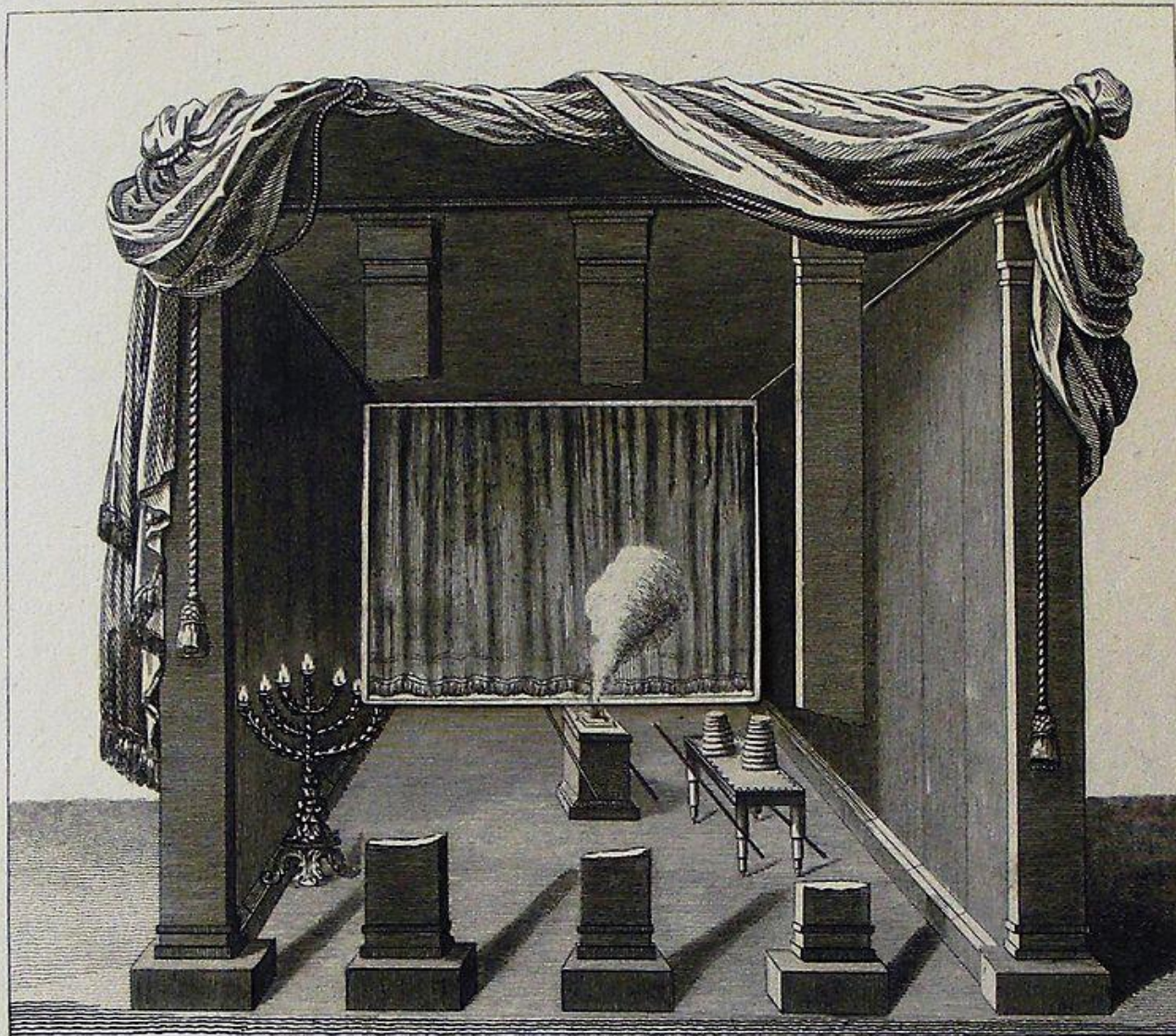

Daniel Ventura, CC BY-SA 3.0 <<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>, via Wikimedia Commons

POZA ZASŁONĘ

kórzysmy się uciekli do uchwycenia zaofiarowanej nadziei. 19 Trzymajmy się jej jako bezpiecznej i silnej kotwicy duszy, kotwicy, która przenika poza zasłonę, 20 gdzie Jezus poprzednik wszedł za nas, stawszy się arcykapłanem na wieki na wzór Melchizedeka. (Hbr 6:18-20)

By Scanned from "Żywot Pana i Zbawiciela Jezusa Chrystusa i Boga-Rodzicy Dziewicy Maryi", 1886; ed. by Jan Nepomucen Łukowski (1846-1904). unknown artist from Carl Poellath's atelier in Schrobenhausen., Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10408933>

Printed for Samuel Baister, Strand.

2799 1/2

The covering of the five Pillars is turned back and three Pillars are broken, to exhibit the inside of the HOLY PLACE, wherein is placed the Altar of Incense, the Candlestick, and the Table of Show Bread, but by lifting the VAIL which covers the four inner Pillars, the HOLY of HOLIES is exhibited, wherein is placed the Ark, and the Cloud of Glory.

POZA ZASŁONĘ

którzyśmy się uciekli do
uchwycenia zaofiarowanej
nadziei. 19 Trzymajmy się jej
jako bezpiecznej i silnej
kotwicy duszy, kotwicy, która
przenika poza zasłonę, 20
gdzie Jezus poprzednik
wszedł za nas, stawszy się
arcykapłanem na wieki na
wzór Melchizedeka. (Hbr
6:18-20)

POZA ZASŁONĘ

kórzysmy się uiekli do
uchwycenia zaofiarowanej
nadziei. 19 Trzymajmy się jej
jako bezpiecznej i silnej
kotwicy duszy, kotwicy, która
przenika poza zasłonę, 20
gdzie Jezus poprzednik
wszedł za nas, stawszy się
arcykapłanem na wieki na
wzór Melchizedeka. (Hbr
6:18-20)

JOM KIPPUR (KPL 16)

Bo tego dnia będzie za was dokonywane
przebłaganie, aby oczyścić was od wszystkich
grzechów. Przed Panem będziecie oczyszczeni.
(Kpł 16:30)

Holy of Holies.

HBR 9,11-14

Krew zwierząt

Wiecznie płonący
ogień ołtarza
ofiarniczego
Bez skazy fizycznej
Sprawiają
oczyszczenie ciała

Krew Chrystusa

Ogień Ducha
Bez grzechu
Uzdalnia do służby
Bogu

11 Ale Chrystus, zjawiwszy się jako arcykapłan dóbr przyszłych, przez wyższy i doskonalszy, i nie ręką - to jest nie na tym świecie - uczyniony przybytek,

12 ani nie przez krew kozłów i cielców, lecz przez własną krew wszedł raz na zawsze do Miejsca Świętego, zdobywszy wieczne odkupienie.

13 Jeśli bowiem krew kozłów i cielców oraz popiół z krowy, którymi skrapia się zanieczyszczonych, sprawiają oczyszczenie ciała,

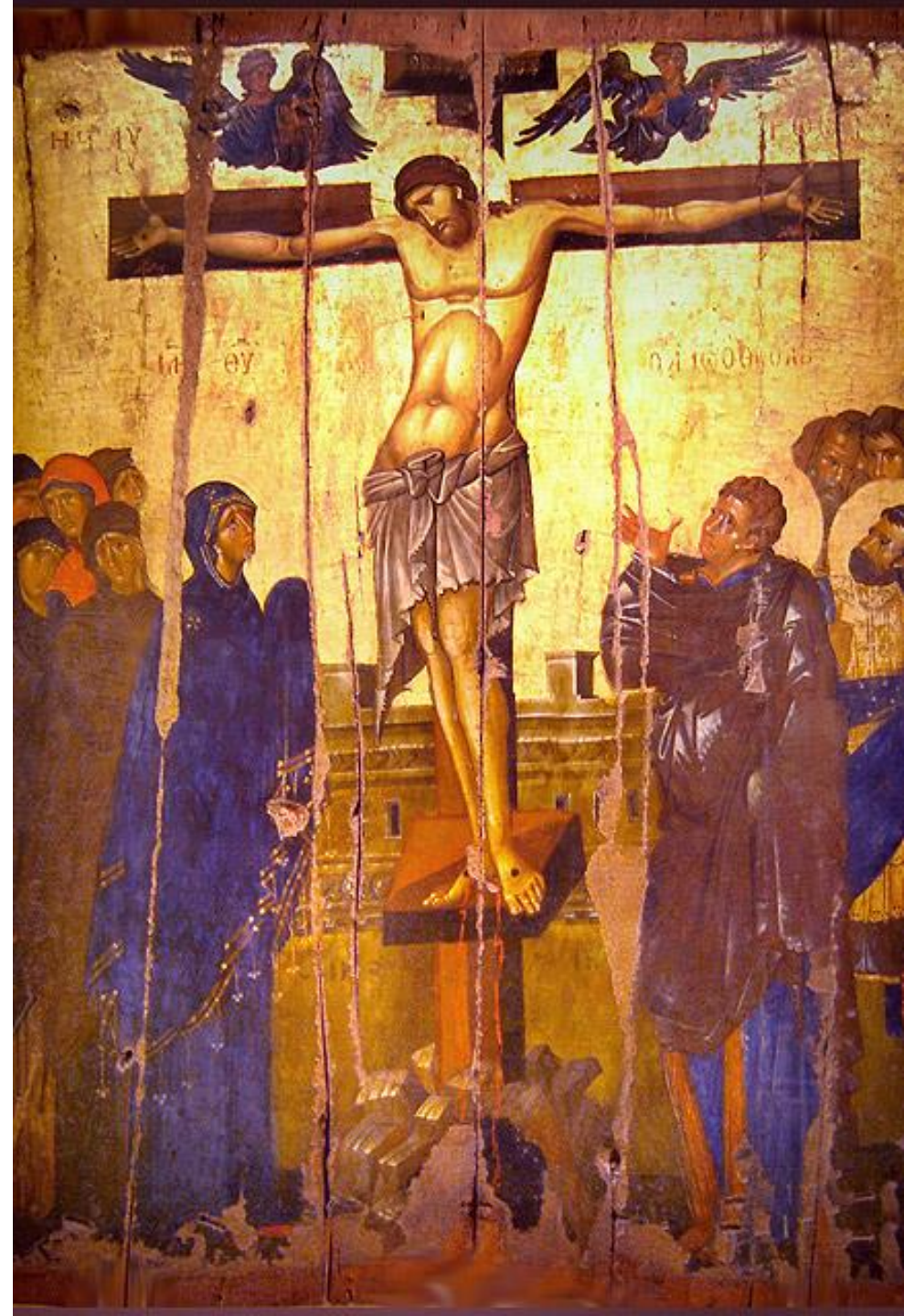
14 to o ile bardziej krew Chrystusa, który przez Ducha wiecznego złożył Bogu samego siebie jako nieskalaną ofiarę, oczyści wasze sumienia z martwych uczynków, abyście służyć mogli Bogu żywemu.

OFIARA CHRYSTUSA

24 Chrystus bowiem wszedł nie do świątyni, zbudowanej rękami ludzkimi, będącej odbiciem prawdziwej świątyni, ale do samego nieba, aby teraz wstawiać się za nami przed obliczem Boga,

25 nie po to, aby się często miał ofiarować jak arcykapłan, który co roku wchodzi do świątyni z krwią cudzą.

26 Inaczej musiałby cierpieć wiele razy od stworzenia świata. A tymczasem raz jeden ukazał się teraz na końcu wieków na zgładzenie grzechów przez ofiarę z samego siebie.

10,1 Prawo bowiem, posiadając tylko cień przyszłych dóbr, a nie sam obraz rzeczy, przez te same ofiary, corocznie ciągle składane, nie może nigdy udoskonalić tych, którzy się zbliżają.

2 Czyż bowiem nie przestano by ich składać, gdyby składający je raz na zawsze oczyszczeni nie mieli już żadnej świadomości grzechów?

3 Ale przez nie każdego roku odbywa się przypomnienie grzechów.

4 Niemożliwe jest bowiem, aby krew cielców i kozłów usuwała grzechy.

KRYTYKA KULTU W ST

Iz 1,10-17

Iz 66,3-4

1 Sm 15,22

Am 5,22-26

IZ 1,10-17

10 Słuchajcie słowa Pańskiego, wodzowie sodomscy, daj posłuch prawu naszego Boga, ludu Gomory!

11 «Co mi po mnóstwie waszych ofiar? - mówi Pan. Syt jestem całopalenia kozłów i łożu tłustych cielców. Krew wołów i baranów, i kozłów mi obrzydła.

12 Gdy przychodzicie, by stanąć przede Mną, kto tego żądał od was, żebyście wydeptywali me dziedzicze?

13 Przestańcie składania czczych ofiar! Obrzydłe Mi jest wznoszenie dymu; święta nowiu, szabaty, zwoływanie świętych zebrań... Nie mogę ścierpieć świąt i uroczystości.

14 Nienawidzę całą duszą waszych świąt nowiu i obchodów; stały Mi się ciężarem; sprzykrzyło Mi się je znosić!

15 Gdy wyciągniecie ręce, odwrócę od was me oczy. Choćbyście nawet mnożyli modlitwy, Ja nie wysłucham. Ręce wasze pełne są krwi.

16 Obmyjcie się, czyści bądźcie! Usuńcie zło uczynków waszych sprzed moich oczu! Przestańcie czynić zło!

17 Zaprawiajcie się w dobrem! Troszczcie się o sprawiedliwość, wspomagajcie uciśnionego, oddajcie słusność sierocie, w obronie wdowy stawajcie!

IZ 66,3-4

3 Jest taki, co zabija w ofierze wołu, a morduje człowieka; ofiaruje barana, a psu łeb ukręca; składa ofiarę z pokarmów, ale też z krwi wieprzowej; pali kadzidło, ale czci bóstwo nieprawe. Podobnie jak oni obrali sobie drogi i dusze ich upodobały sobie obrzydłych bożków,

4 tak Ja również wybiorę dla nich utrapienia i sprowadzę na nich zło, którego się obawiają, ponieważ wołałem, a nikt nie odpowiadał, mówiłem, a nie słuchali. Owszem, czynili zło w oczach moich i wybrali to, co Mi się nie podoba».

1 SM 15,22 AM 5,22-26

22 Samuel odrzekł: «Czyż miłsze są dla Pana całopalenia i ofiary krwawe od posłuszeństwa głosowi Pana? Właśnie, lepsze jest posłuszeństwo od ofiary, uległość – od tłuszczu baranów.

22 Bo kiedy składacie Mi całopalenia i wasze ofiary, nie znoszę tego, na ofiary biesiadne z tucznych wołów nie chcę patrzeć.

23 Idź precz ode Mnie ze zgiełkiem pieśni twoich, i dźwięku twoich harf nie chcę słyszeć.

24 Niech sprawiedliwość wystąpi jak woda z brzegów i prawość jak potok nie wysychający wyleje!

25 Czyż nie składaliście Mi żertw i ofiar pokarmowych na pustyni przez czterdzieści lat, domu Izraela,

26 a zarazem obnosiliście Sikkuta, waszego króla, i Kijjuna, wasze bożki, gwiazdę waszego boga, któreście sobie uczynili?

KRYTYKA KULTU W ST

Ps 51,18-19

Ps 141,2

Ps 40

PS 51,18-19

PS 141,2

¹⁸ Ty się bowiem nie radujesz ofiarą i nie chcesz całopaleń, choćbym je dawał.

¹⁹ Moją ofiarą, Boże, duch skruszony, nie gardzisz, Boże, sercem pokornym i skruszonym.

² Niech moja modlitwa będzie stale przed Tobą jak kadzidło; wzniesienie rąk moich - jak ofiara wieczorna!

OZ 6,6

Miłości pragnę, nie krwawej ofiary, poznania Boga bardziej niż całopaleń. (Oz 6:6)

Idźcie i starajcie się zrozumieć, co znaczy: Chcę raczej miłosierdzia niż ofiary. Bo nie przyszedłem powołać sprawiedliwych, ale grzeszników». (Mt 9:13)

Gdybyście zrozumieli, co znaczy: Chcę raczej miłosierdzia niż ofiary, nie potępialibyście niewinnych. (Mt 12:7)

Collectanea Theologica
86(2016) nr 4

ADAM KUBIŚ, LUBLIN

„MIŁOŚCI PRAGNĘ, NIE KRWAWEJ OFIARY”. RELEKTURA OZ 6,6 W EWANGELII WEDŁUG ŚW. MATEUSZA

Tekst proroka Ozeasza „Miłości pragnę, a nie krwawej ofiary” (Oz 6,6) jest jedynym tekstem starotestamentowym cytowanym dwukrotnie w Ewangelii według św. Mateusza (9,13; 12,7). Obie perykopy Mateuszowe zawierające ten cytat, a więc narracje o powołaniu Mateusza (9,9-13) i o kontrowersji wokół łuskania kłosów w szabat (12,1-8), mają swoje paralele w dwu pozostałych Ewangeliach synoptycznych (Mt 9,9-13 // Mk 2,13-17 // Łk 5,27-32 oraz Mt 12,1-8 // Mk 2,23-28 // Łk 6,1-5). Zdumiewa jednak fakt, że paralelne teksty Marka i Łuka-

Adam Kubiś. „«Miłości pragnę, Nie Krwawej ofiary». Relektura Oz 6,6 W Ewangelii według św. Mateusza”. *Collectanea Theologica* 86 (2017) no. 4: 103–24.

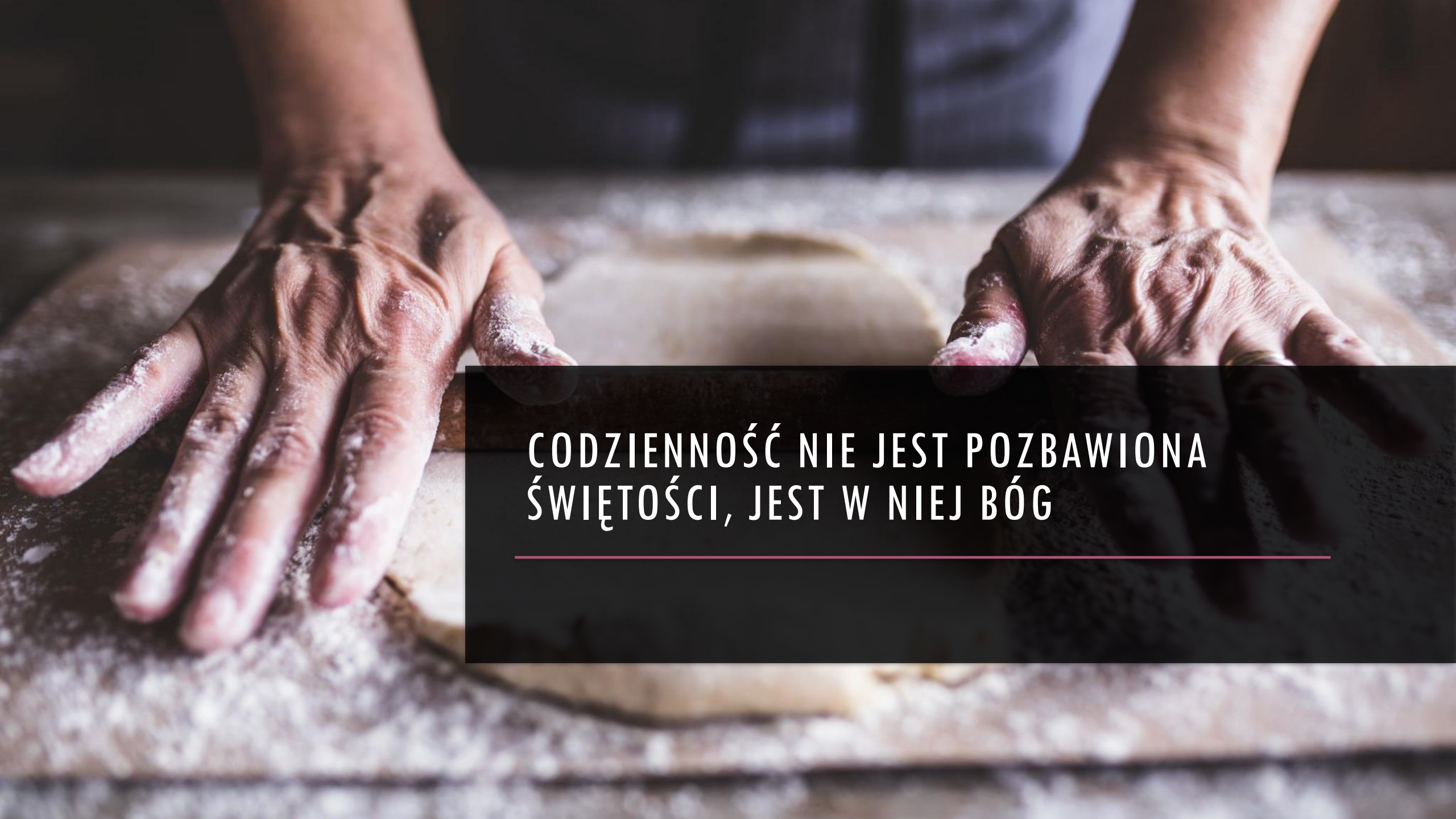
Biorąc pod uwagę ujęcie diachroniczne, można spojrzeć na Mateuszowy Kościół jako będący w sporze czy to z poszczególnymi frakcjami we własnym łonie czy też z sobie współczesnym judaizmem rabinicznym. Można jednak widzieć zarówno ewangelistę Matusza jak i ówczesny judaizm rabiniczny, jako mówiący jednym głosem. Tym, co się liczy, jest *hesed/ἔλεος*, wierna miłość Boga oraz wierna Bogu i ludziom miłość człowieka. W sytuacji braku świątyni (judaizm) lub obecności świątyni utożsamionej z Bogiem Miłością i Jego Kościołem (Kościół Mateusza), to *hesed/ἔλεος* ma moc ekspiacji grzechów. Tym jednak, co różni judaizm i Kościół Mateusza, jest związek między *hesed/ἔλεος* i Jezusem: dla judaizmu *hesed/ἔλεος* to tylko uczynki miłości, dla Mateusza to także Wcielona Miłość, która przez swój czyn miłości dokonała ostatecznej ekspiacji i ofiaruje się, przez swoje miłosierdzie, grzesznikowi.

Adam Kubiś. „«Miłości pragnę, Nie Krwawej ofiary». Relektura Oz 6,6 W Ewangelii według św. Mateusza”.
Collectanea Theologica 86 (2017)
no. 4: 123–4.

But if the man who offers the sacrifice be bold and just, then the sacrifice remains firm, even if the flesh of the victim be consumed, or rather, I might say, even if no victim be offered up at all; for what can be a real and true sacrifice but the piety of a soul which loves God? The gratitude of which is blessed with immortality, and without being recorded in writing is engraved on a pillar in the mind of God, being made equally everlasting with the sun, and moon, and the universal world.

Philo, *A Treatise on the Life of Moses, that is to say, On the Theology and Prophetic Office of Moses, Book II*, trans. C.D. Yonge, II.108.

**CODZIENNOŚĆ NIE JEST POZBAWIONA
ŚWIĘTOŚCI, JEST W NIEJ BÓG**
